

Päijät-Hämeen ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön ja perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintakertomukset 2019 sekä toteutunut ja suunnitteilla oleva toiminta Heinolassa 2019-2020

4886/00.01.00/2020

Hyvoltk 13.05.2020 § 51

Valmistelija: hyvinvointipäällikkö Kirsi Mäkilä,
puh. 044 797 8577, etunimi.sukunimi@heinola.fi

Tavoitteet seudullisessa ehkäisevässä päihde- ja pelihaittatyössä ja edistävässä mielenterveystyössä: Toiminta toteutetaan koordinoituna verkostoyhteistyönä. Tietoa tulee olla saatavilla helposti ja riittävästi. Ammattilaisten tulee tunnistaa päihteisiin, mielenterveyteen ja ongelmapelaamiseen liittyviä riskejä ja haittoja ja heidän tulee osata tukea asiakasta varhaisessa vaiheessa. Kuntien toimet sovitetaan yhteen eri toimijoiden kesken. Ehkäisevän työ tulee käsittää kaikille kuuluvaksi. Heinolan tavoitteet nousevat strategisesta hyvinvointiohjelmasta ja hyvinvointisuunnitelmasta 2017-2021.

Toimintaa Heinolassa koordinoi edelleen poikkihallinnollinen HeiPete-työryhmä, joka samalla toimii kaupungin hyvinvointityöryhmän yhtenä alatyöryhmänä. Työryhmässä on seutukoordinaation edustus ja kokoonpanossa on huomioitu eri ikäryhmien palvelujen näkökulmat. Vuosittain laaditaan toimintasuunnitelma, joka konkretisoi tavoitteita. Toimintakertomukseen päivitetään Heinolassa toteutuneita tilaisuuksia, kampanjoita ja tapahtumia. Työryhmä seuraa vuosittain päivittyvää hyvinvointitietoa ja raportoi sitä sähköiseen hyvinvointikertomukseen oman teema-alueensa osalta.

Ehkäisevän päihde- ja pelihaittatyön ja mielenterveyttä edistävän työn suuntaviivoja vuonna 2020 ovat: nuorten mielenterveyteen panostaminen sekä nuuskan ja huumekokeilujen ja käytön ehkäisy. Tämä tarkoittaa laaja-alaista yhteistyötä, perheiden kokonaisvaltaista hyvinvoinnin ja (mielen)terveyden edistämistä, mielenterveysstrategian toimeenpanoa, hankerahoituksen hakemista ja seudullista tukea paikalliselle työlle. Painopisteenä on myös tiedolla johtaminen, sisältäen mm. syksyllä 2020 julkaistavien päihdeavainindikaattorien käyttöön ottamisen ja yhteistyön Huuma-hankkeen kanssa. Kuntalaisten osallisuuden huomioiminen ehkäisevän työn kaikilla tasoilla on keskeistä. Korona-epidemian aiheuttamat riskit ja epidemian jälkeinen aika huomioidaan toiminnassa.

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyssä keskitytään turvallisuusnäkökulman ja toiminnan rakenteiden vahvistamiseen, henkilöstön

osaamisen tukemiseen, tilastoinnin ja tarpeita vastaavan palvelurakenteen kehittämiseen ja näkyväksi tekemiseen sekä viestintään. Seudullisina tavoitteina tällä valtuustokaudella ovat koordinoitu verkostoyhteistyö, palvelujen muodostuminen palvelurakenteena (sisältyen perus- ja erityistason palveluja, akuuttipalveluja sekä pidempikestoisia palveluja), palveluiden hyvä laatu ja turvattu matala kynnys peruspalveluiden periaatteella. Tietoa ilmiön laajuudesta, tunnistamisesta ja jatkohoitoon ohjautumisesta sekä palveluiden riittävydestä ja saatavuudesta tulee olla helposti saatavilla asiakas- ja potilastietojärjestelmien kautta. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisy tulee sisältyä kuntien hyvinvointistrategiaan, turvallisuussuunnitelmiin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintasuunnitelmiin.

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisy näkyy Heinolassa hyvinvointisuunnitelman 2017-2021 tavoitteissa ja sen pohjalta nostetuissa hyvinvointityöryhmän vuosittaisissa painopisteissä. Yksi näistä oli kiusaamisen ehkäiseminen ja koululaisten tunnetaitojen vahvistaminen.

Merkittävimpiä toteutettuja asioita perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn saralla olivat rehtorien pohdinta teemojen suhteesta opetussuunnitelmatyöhön, maltti- ja tunnetaitoryhmiin kouluttautuminen ja ryhmätoiminta sekä osaamisen vahvistaminen monialaisen kiusaamisväkivaltapäivän myötä. Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen ohjausryhmä käynnisti erilaisten kiusaamisen ehkäisyn toimintamallien kartoituksen. Tarkoitus on tutustua niihin ja kehittää käytön systemaattisuutta ja seuranta. Maakunnallinen toimintaohje ammatilaiden työn tueksi on päivitetty ja se on jaettu yhteystietoineen jälleen Heinolan toimija verkostolle (samalla se toimi muistutuksena asian puheeksi ottamisesta). Heinola on toivonut seutukoordinaatio-ryhmässä prosessin edelleen kehittämistä ja kokemusten jakamista. Heinola on lisäksi osallistunut maakunnallisen kiusaamisväkivallan ehkäisyn toimintamallin luomiseen.

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyssä ajankohtaista on toimintamallien kuvaaminen (sote-palvelut, kuntien palvelut) sekä suodatin- ja kartoituslomakkeen käyttö ja tiedon dokumentointi. Viestintää tulee kehittää paremmin kuntalaisia ja ammattilaisia palvelevaksi. Maakunnallisessa yhteistyössä tavoitellaan myös kuntien roolin selkiyttämistä ja turvallisuuden edistämistyön vahvistamista (mm. perhekeskustuksen kehittämisen avulla). Koronaepidemian aika ja sen jälkeinen tila voi nostaa riskiä, joten näiden erityiskysymysten huomiointi on nyt tärkeää.

Hyvinvointi-indikaattorien seuraaminen ja raportointi sekä niihin liittyvien toimenpiteiden rakentaminen ovat myös kehittämisen alla. Esimerkiksi koulut raportoivat oppilashuollon ohjausryhmälle keväeseen 2020 mennessä, miten kouluterveyskyselyn tuloksia on oppilaitoksis-

sa käsitelty ja mihin toimenpiteisiin niiden pohjalta on ryhdytty. Näin ”neljän tuulen” teemat on mahdollista saada esille myös valmistelun alla olevaan laajaan hyvinvointikertomukseen 2017-2021.

Otteita aiheeseen liittyvästä hyvinvointitiedosta:

Indikaattori	Kansallinen tavoite	Päijät-Häme 2019 (osassa mukana litti, Myrskylä, Pukila)	Heinola 2019
Alkoholin kokonaiskulutus 100 % / asukas (15 v täyttäneet)	Alle 10 litraa	8,8 l (2018: 9,0)	11,5 l (2018: 11,7) (myynti)
Lukion ja ammatillisten oppilaitosten (AOL) 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijoiden päivittäinen tupakan, nuuskan ja sähkösavukkeiden käyttö	Käyttö vähenee sekä käytössä näkyvät erot kaventuvat näiden koulutusmuotojen opiskelijoiden välillä.	AOL 26,9 % (2017: 28,3) Lukio 6,6 % (2017: 6,1)	AOL 29,8 % (2017: 31,8) Lukio 4,2 % (2017: 2,6)
Huumausainerikokset yhteensä tammi-lokakuu (Poliisi)			43 (2018: 27)
Viikoittain rahapelipelejä pelaavat (8. ja 9. lk)	Pienempi kuin 7%	5,4 % (2017: 8,5)	9,7 % (2017: 9,5)
Mielialaan liittyviä ongelmia viimeisen 2 viikon aikana (4. ja 5. lk)		18,1 % (2017: 13)	13,6 % (2017: 14,6)

Esityslistan liitteenä:

Arki terveeksi mieli hyväksi, Tavoitteena turvallisuus, HeiPete-työryhmän toimintakertomus 2019 ja HeiPete-työryhmän toimintasuunnitelma 2020

Hyvinvointipäällikkö Kirsi Mäkilä on kokouksessa läsnä keskustelun aikana.

Hyvinvointijohtajan (PH) ehdotus:

Hyvinvointilautakunta päättää hyväksyä Päijät-Hämeen ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön toimintakertomuksen 2019, Päijät-Hämeen perhe- ja lähisuhdeväkivallan toimintakertomuksen 2019 sekä merkitä tiedoksi Heinolan paikallisen HeiPete-verkoston toteutuneen ja suunnitteilla olevan toiminnan vuosina 2019-2020.

Päätös:

Hyvinvointilautakunta hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.

Hyvinvointipäällikkö Mäkilä poistui tämän asian käsittelyn jälkeen.

Muutoksenhaku: muutoksenhakukielto

Tiedoksianto: Sähköposti: Terveysliikuntakoordinaattori Kirsi-Marja
Vihervaara
Seutukoordinaattori Susanna Leimio,
Sosiaalialan osaamiskeskus Verso
Sosiaali- ja terveyslautakunta